ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 25. januára 2007 *

Vo veci C-370/05,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Vestre Landsret (Dánsko) z 5. októbra 2005 a doručený Súdnemu dvoru 10. októbra 2005, ktorý súvisí s trestným konaním proti:

Uwe Kay Festersen,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia A. Tizzano, A. Borg Barthet, J. Malenovský (spravodajca) a U. Lõhmus,

generálna advokátka: C. Stix-Hackl,
tajomník: B. Fülöp, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. júla 2006,

* Jazyk konania: dánština.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán Festersen, v zastúpení: K. Berning, advokat,

— dánska vláda, v zastúpení: J. Molde, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci P. Biering, advokat,

— nórska vláda, v zastúpení: K. Moen a I. Holten, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: H. Støvlbæk, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 3. októbra 2006,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 43 ES a 56 ES.

2 Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania vedeného proti pánovi Festersenovi z dôvodu, že si nesplnil povinnosť zriadiť si trvalé bydlisko na poľnohospodárskej usadlosti, ktorú nadobudol na území obce Bov v regióne Južné Jutsko (Dánsko).

Vnútroštátny právny rámec

3 Podľa § 2 dánskeho zákona o poľnohospodárstve (landbrugsloven) v znení vyplývajúcom zo zákona v úplnom znení č. 598 (lovbekendtgørelse nr. 598) z 15. júla 1999 (ďalej len „zákon o poľnohospodárstve"):

„1. Každá poľnohospodárska usadlosť podlieha povinnosti obhospodarovania podľa ustanovení tohto zákona.

2. Za poľnohospodársku usadlosť sa považuje usadlosť, ktorá je takto označená v katastri nehnuteľností.

..."

4 § 4 ods. 6 zákona o poľnohospodárstve stanovuje:

„Keď je poľnohospodárska usadlosť rozčlenená alebo iným spôsobom upravená tak, že jej rozloha je menšia ako 2 ha, povinnosť obhospodarovania je odstránená okrem prípadu, keď si ju vlastník chce zachovať..."

5 Podľa § 7 toho istého zákona:

„1. Každá poľnohospodárska usadlosť musí byť obhospodarovaná nezávisle a musia sa na nej nachádzať vhodné obytné budovy, z ktorých obyvatelia pôdu obhospodarujú, s výhradou ustanovení § 8 ods. 4 a 6, § 9 ods. 1 a 2 a § 10.

2. Usadlosť sa obhospodaruje tak, ako je to vhodné, so zreteľom na možnosti dosiahnuť z nej ekonomický úžitok, na požiadavky v oblasti zdravia domácich zvierat, ako aj na prírodu a na životné prostredie.

...“

6 § 16 uvedeného zákona stanovuje:

„1. Každá fyzická osoba môže nadobudnúť poľnohospodársku usadlosť nachádzajúcu sa vo vidieckej oblasti, ktorej výmera presahuje 30 ha, pod podmienkou, že:

...

(4) nadobúdateľ si na usadlosti zriadi svoje trvalé bydlisko do šiestich mesiacov od jej nadobudnutia;

(5) nadobúdateľ osobne obhospodaruje usadlosť

...

2. Na nadobudnutie poľnohospodárskej usadlosti, ktorej výmera nepresahuje 30 ha, stačí splnenie podmienok upravených v odseku 1 bodoch 1 až 4.

..."

7 Podľa § 18 zákona o poľnohospodárstve:

„Okrem prípadov upravených v § 16, 17 a 17a možno vlastníctvo poľnohospodárskej usadlosti nachádzajúcej sa vo vidieckej oblasti nadobudnúť len s povolením ministra výživy, poľnohospodárstva a rybárstva.

...

4. Minister môže osobe povoliť nadobudnutie poľnohospodárskej usadlosti v niektorom z týchto prípadov:

(1) k nadobudnutiu dochádza na účely používania uvedeného v § 4 ods. 1 bode 1 a možno očakávať, že usadlosť bude v blízkej budúcnosti určená na tento účel;

(2) k nadobudnutiu dochádza na účely zisku s cieľom iným ako poľnohospodárske využívanie, ktoré sa môže považovať za žiadúce z hľadiska všeobecného záujmu;

(3) k nadobudnutiu dochádza z dôvodu dosiahnutia osobitných cieľov, ako najmä používanie usadlosti na vedecké, výchovné, sociálne, liečebné alebo rekreačné účely;

(4) k nadobudnutiu dochádza v rámci činností, akými sú vytvorenie mokradí alebo vrátenie pôd do stavu prírodných oblastí, alebo

(5) pokiaľ to odôvodňujú iné osobitné okolnosti.

...“

8 § 27 ods. 2 zákona o poľnohospodárstve stanovuje:

„Pokiaľ nie je v primeranom čase podaná žiadosť o nadobudnutie poľnohospodárskej usadlosti alebo o nájom takejto usadlosti na farmárske účely..., príslušný minister môže uložiť vlastníkovi, aby postúpil vlastníctvo v lehote najmenej šiestich mesiacov a najviac jedného roku, alebo uložiť nájomcovi ukončiť jeho zmluvný vzťah v rovnakej lehote. To isté platí, ak bolo odmietnuté povolenie, ak platnosť povolenia uplynula, alebo ak nie sú splnené podmienky udelenia povolenia...“

9 Podľa § 33 tohto zákona:

„1. Pokutu možno uložiť každej osobe, ktorá:

...

(3) sa nepodriadi príkazu, ktorý jej bol adresovaný na základe § 8 ods. 5 a 7, § 9 ods. 5 alebo § 27.

...“

10 Podľa § 62 obežníka č. 26 z 22. februára 2000 týkajúceho sa zákona o poľnohospodárstve:

„Povolenie nadobudnúť poľnohospodársku usadlosť podľa § 18 zákona [o poľnohospodárstve], ktoré na neurčitý čas oslobodzuje od povinnosti bydliska upravenej v § 16 ods. 1 bode 4, možno udeliť len za veľmi osobitných okolností. Ide napríklad o prípad, kedy je počas veľkej časti roka nemožné spĺňať povinnosť bydliska z dôvodu lokalizácie usadlosti. Uvedené ustanovenie sa uplatňuje reštriktívne.“

11 Podľa § 4 ods. 1 vyhlášky č. 627 z 26. júla 1999 o podmienkach vzdelávania a bydliska v súvislosti so zákonom o poľnohospodárstve (bekendtgørelse nr. 627 af 26. juli 1999 om uddannelseskrav og bopælskrav m.v. i henhold til landbrugsloven) povinnosť trvalého bydliska na poľnohospodárskej usadlosti predpokladá, že osoba sa na tejto usadlosti stabilne a trvalo zdržiava a trávi tam noci, ak nenastanú osobitné okolnosti trvajúce určitý čas. Uvedená osoba musí byť zapísaná v evidencii obyvateľov obce ako obyvateľ uvedenej usadlosti tak, aby táto usadlosť predstavovala z daňového hľadiska jej hlavné bydlisko.

12 § 4 ods. 2 tej istej vyhlášky stanovuje, že nadobúdateľ musí spĺňať podmienku bydliska počas ôsmich rokov od nadobudnutia poľnohospodárskej usadlosti.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

13 Pán Festersen, nemecký štátny príslušník, nadobudol v roku 1998 v regióne Južné Jutsko nehnuteľnosť, ktorá je podľa katastra nehnuteľností označená ako poľnohospodárska usadlosť. Táto usadlosť pozostáva z dvoch parciel: jednej s výmerou 24 á, ktorá je stavebným pozemkom a nachádza sa v zastavanom území obce, druhej o výmere 3,29 ha, ktorá je lúkou a nachádza sa v extraviláne.

14 Keďže pán Festersen si nesplnil povinnosť zriadiť si bydlisko na tejto usadlosti, poľnohospodárska komisia regiónu Južné Jutsko ho vyzvala na uvedenie jeho situácie do súladu s predpismi tým, že mu 8. septembra 2000 uložila previesť vlastníctvo jeho usadlosti v lehote šiestich mesiacov, pokiaľ medzičasom nezlegitímni svoj vlastnícky titul získaním výnimky z povinnosti obhospodarovania alebo splnením podmienky bydliska.

15 Dňa 16. júla 2001 uvedená komisia priznala pánovi Festersenovi novú lehotu šiestich mesiacov pre prevod jeho nehnuteľnosti, pokiaľ pred uplynutím tejto lehoty neprijme opatrenia potrebné buď na zníženie výmery svojej nehnuteľnosti na menej ako 2 ha a zároveň požiadanie o výnimku z povinnosti obhospodarovania, alebo na zriadenie svojho bydliska na tejto nehnuteľnosti.

16 Dňa 18. augusta 2003 miestny súd v Gråsten uložil pánovi Festersenovi pokutu 5 000 DKK za porušenie § 33 ods. 1 bodu 3 a § 27 ods. 2 zákona o poľnohospodárstve tým, že sa nepodriadil príkazu poľnohospodárskej komisie regiónu Južné Jutsko. Uložil mu aj penále 5 000 DKK za každý mesiac omeškania, ak by sa tomuto príkazu nepodriadil do 1. decembra 2003.

17 Pán Festersen, ktorý sa usadil na usadlosti 12. júna 2003, je zapísaný v evidencii obyvateľstva obce Bov ako obyvateľ s touto adresou od 12. septembra 2003.

18 Proti uvedenému rozsudku sa pán Festersen odvolal na Vestre Landsret a požiadal o oslobodenie. Prokurátor navrhol potvrdenie rozsudku vyhláseného v prvostupňovom konaní.

19 Pán Festersen a prokurátor majú odlišný postoj k otázke, či je povinnosť bydliska upravená zákonom o poľnohospodárstve zlučiteľná so zásadou slobody usadiť sa a zásadou voľného pohybu kapitálu, zakotvenými v článkoch 43 ES a 56 ES.

20 Za týchto okolností Vestre Landsret rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Odporuje článkom 43 ES a 56 ES to, aby členský štát podmienil nadobudnutie poľnohospodárskej usadlosti tým, že si tam nadobúdateľ zriadi trvalé bydlisko?

2. Je pre zodpovedanie prvej otázky dôležité prihliadať na skutočnosť, že táto usadlosť nemôže byť samostatne fungujúcim poľnohospodárskym podnikom a že obytná budova tejto usadlosti sa nachádza v zastavanom území obce?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

21 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či ustanoveniam Zmluvy ES týkajúcim sa práva usadiť sa (článok 43 ES) a voľného pohybu kapitálu (článok 56 ES) odporuje to, aby také vnútroštátne právne predpisy, akými sú predmetné predpisy vo veci samej, podmieňovali nadobudnutie poľnohospodárskej usadlosti tým, že si nadobúdateľ na tejto usadlosti zriadi trvalé bydlisko.

22 Na úvod je vhodné pripomenúť, že právo nadobúdať, využívať a prevádzať nehnuteľný majetok na území iného členského štátu, ktoré predstavuje nevyhnutný

doplnok slobody usadiť sa, ako to vyplýva z článku 44 ods. 2 písm. e) ES (rozsudok zo 30. mája 1989, Komisia/Grécko, 305/87, Zb. s. 1461, bod 22), pri svojom výkone spôsobuje pohyby kapitálu (rozsudok z 5. marca 2002, Reisch a i., C-515/99, C-519/99 až C-524/99 a C-526/99 až C-540/99, Zb. s. I-2157, bod 29).

23 Pohyby kapitálu zahŕňajú operácie, ktorými cudzozemci vykonávajú investície do nehnuteľného majetku na území členského štátu, ako to vyplýva z Nomenklatúry kapitálových pohybov uvedenej v prílohe 1 smernice Rady 88/361/EHS z 24. júna 1988, ktorou sa vykonáva článok 67 zmluvy [článok zrušený Amsterdamskou zmluvou] (Ú. v. ES L 178, s. 5; Mim. vyd. 10/001, s. 10), pričom táto nomenklatúra si zachováva svoj orientačný charakter pre definovanie pojmu pohybu kapitálu (pozri rozsudky zo 16. marca 1999, Trummer a Mayer, C-222/97, Zb. s. I-1661, bod 21; z 11. januára 2001, Stefan, C-464/98, Zb. s. I-173, bod 5; Reisch a i., už citovaný, bod 30, a zo 14. septembra 2006, Centro di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04, Zb. s. I-8203, bod 22).

24 Je teda vhodné skúmať, či taká vnútroštátna právna úprava, akou je predmetná právna úprava vo veci samej, predstavuje obmedzenie pohybu kapitálu. V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry vyplýva, že opatrenia zakázané článkom 56 ods. 1 ES ako obmedzenia pohybu kapitálu zahŕňajú opatrenia, ktoré sú spôsobilé odradiť osoby bez bydliska v členskom štáte od investovania v ňom alebo odradiť osoby s bydliskom v predmetnom členskom štáte od investovania v iných štátoch (pozri v tomto zmysle rozsudok z 23. februára 2006, Van Hilten-van der Heijden, C-513/03, Zb. s. I-1957, bod 44).

25 Dánske právne predpisy týkajúce sa poľnohospodárstva síce nezakladajú diskrimináciu medzi dánskymi štátnymi príslušníkmi a štátnymi príslušníkmi iných členských štátov Európskej únie alebo Európskeho hospodárskeho priestoru, podmienka bydliska, ktorú stanovujú a ktorú možno odpustiť len s povolením ministra zodpovedného za poľnohospodárstvo, však obmedzuje slobodu pohybov kapitálu.

26 Takéto opatrenie možno pripustiť, pokiaľ sleduje cieľ všeobecného záujmu, uplatňuje sa nediskriminačným spôsobom a zachováva zásadu proporcionality, čiže je spôsobilé zaručiť dosiahnutie sledovaného cieľa a nepresahuje to, čo je na dosiahnutie tohto cieľa nevyhnutné (rozsudky z 1. júna 1999, Konle, C-302/97, Zb. s. I-3099, bod 40; Reisch a i., už citovaný, bod 33, a z 23. septembra 2003, Ospelt a Schlössle Weissenberg, C-452/01, Zb. s. I-9743, bod 34).

27 Pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa splnenia cieľa všeobecného záujmu, dánska vláda tvrdí, že vnútroštátna právna úprava sleduje v prvom rade zachovanie obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy priamo jej vlastníkmi, čo je jedna z tradičných foriem obhospodarovania v Dánsku a smeruje k tomu, aby poľnohospodárske usadlosti v prevažujúcej miere obývali a obhospodarovali ich vlastníci, v druhom rade v rámci spravovania územia sleduje zachovanie stáleho obyvateľstva vo vidieckom prostredí a v treťom rade sleduje uprednostňovanie rozumného využívania dostupnej pôdy prostredníctvom boja proti tlaku dopytu po týchto pozemkoch.

28 Takéto ciele majú samy osebe charakter všeobecného záujmu a sú spôsobilé odôvodniť obmedzenia slobody pohybu kapitálu (pozri v tomto zmysle rozsudky Konle, už citovaný, bod 40; Reisch a i., už citovaný, bod 34, ako aj Ospelt a Schlössle Weissenberg, už citovaný, body 38 a 39). Ďalej, ako to tvrdia dánska vláda a Komisia, tieto ciele zodpovedajú cieľom spoločnej poľnohospodárskej politiky, medzi ktoré podľa článku 33 ods.1 písm. b) ES patrí „zabezpečiť... primeranú životnú úroveň poľnohospodárov", pričom pri vypracovávaní tejto politiky treba podľa odseku 2 písm. a) tohto článku prihliadať „na zvláštnu povahu poľnohospodárskej činnosti vyplývajúcu zo sociálnej štruktúry poľnohospodárstva a zo štrukturálnych a prírodných rozdielov medzi rôznymi poľnohospodárskymi oblasťami" (pozri v tomto zmysle rozsudok Ospelt a Schlössle Weissenberg, už citovaný bod 40).

29 Pokiaľ ide o podmienku proporcionality, dôležité je preveriť, či povinnosť nadobúdateľa zriadiť si trvalé bydlisko na nadobudnutej poľnohospodárskej usadlosti predstavuje — ako to tvrdia dánska a nórska vláda — opatrenie primerané a nevyhnutné na dosiahnutie cieľov uvedených v bode 27 tohto rozsudku.

30 Pokiaľ ide o primeranosť vnútroštátneho opatrenia sporného vo veci samej, treba poukázať na to, že zahŕňa len povinnosť bydliska a že nadobúdateľovi poľnohospodárskej usadlosti s výmerou menšou ako 30 ha nekladie povinnosť osobne obhospodarovať majetok. Nezdá sa teda, že by takéto opatrenie samo osebe zaručovalo dosiahnutie uvádzaného cieľa smerujúceho k zachovaniu tradičnej formy obhospodarovania priamo vlastníkmi.

31 Pokiaľ ide o druhý cieľ priradený zákonu o poľnohospodárstve, iste je vhodné uviesť, že povinnosť bydliska, tak, ako je definovaná, je spôsobilá prispieť k zachovaniu obyvateľstva vo vidieckom prostredí a lepšie ju môžu splniť farmári, ktorí v súlade s jedným zo všeobecných cieľov zákona o poľnohospodárstve smerujúcim k uprednostňovaniu formy obhospodarovania priamo vlastníkmi osobne obhospodarujú svoj nástroj výroby.

32 Treba však poukázať na to, že vzhľadom na súbežné javy zníženia počtu poľnohospodárskych podnikov a ich zoskupovania, ktoré sú opísané v písomných pripomienkach predložených Súdnemu dvoru a ktoré na pojednávaní neboli spochybnené, cieľ sledujúci zabezpečenie zachovania obyvateľstva vo vidieckom

prostredí nemožno dosiahnuť, ak je nadobúdateľom práve farmár, ktorý už má bydlisko na inom poľnohospodárskom podniku. V takejto situácii povinnosť bydliska nezaručuje, že uvedený cieľ bude dosiahnutý, a preto sa nezdá, že by uvedená povinnosť sama osebe bola skutočne spôsobilá zodpovedať takémuto cieľu.

33 V súvislosti s tretím cieľom zákona o poľnohospodárstve treba konštatovať, že poslaním povinnosti bydliska je znížiť počet potenciálnych nadobúdateľov poľnohospodárskych usadlostí a že v dôsledku toho je táto povinnosť spôsobilá znížiť tlak dopytu po týchto pozemkoch. Možno teda pripustiť, že vnútroštátna právna úprava, ktorá obsahuje takúto povinnosť brániacu tomu, aby sa poľnohospodárske pozemky nadobúdali z čisto špekulatívnych dôvodov, a ktorá tak smeruje k uľahčeniu nadobúdania tejto pôdy prednostne osobami, ktoré ju chcú obhospodarovať, zodpovedá cieľu všeobecného záujmu v členskom štáte, v ktorom poľnohospodárska pôda predstavuje obmedzený prírodný zdroj, čo sa nepopiera.

34 Je teda dôležité preveriť, či povinnosť bydliska predstavuje opatrenie, ktoré nepresahuje to, čo je nevyhnutné na dosiahnutie takéhoto cieľa.

35 Pri takomto posúdení je dôležité zohľadniť okolnosť, že uvedená povinnosť neobmedzuje len slobodu pohybu kapitálu, ale aj právo nadobúdateľa slobodne si zvoliť svoje bydlisko, ktoré mu však zaručuje článok 2 ods. 1 Protokolu č. 4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanému v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“).

36 Podľa článku 6 ods. 2 EÚ „Únia rešpektuje základné ľudské práva, ktoré zaručuje [EDĽP] a ktoré vyplývajú z ústavných tradícií členských štátov, ako základných princípov práva Spoločenstva“ (rozsudok z 27. júna 2006, Parlament/Rada, C-540/03, Zb. s. I-5769, bod 36).

37 Povinnosť bydliska porušujúca základné právo zaručené EDĽP sa teda javí ako osobitne obmedzujúca. V dôsledku toho teda vyvstáva otázka, či mohli byť prijaté iné opatrenia, ktoré by boli menej obmedzujúce ako táto povinnosť.

38 V tejto súvislosti dánska vláda tvrdí, že predmetnú povinnosť nemožno nahradiť menej obmedzujúcimi opatreniami s rovnakou účinnosťou na zabránenie toho, aby boli ceny poľnohospodárskej pôdy určenej na výrobu ovplyvnené dopytom motivovaným len vôľou umiestniť prostriedky v neprospech profesionálnych poľnohospodárov.

39 Dánska vláda síce tvrdí, že jediným zostávajúcim riešením na zachovanie cien na želanej úrovni je regulácia týchto cien štátom, nespresňuje však, v čom by bolo takéto opatrenie obmedzujúcejšie ako zvolená povinnosť bydliska. Uvedená vláda neodôvodnila ani to, v čom by sa iné opatrenie uvedené v spise, spočívajúce v stimuloch na prenajímanie obydlí nadobudnutých na poľnohospodárskych usadlostiach, javilo ako obmedzujúcejšie v porovnaní s touto povinnosťou. V jej pripomienkach ďalej neboli ani spomenuté, ani zhodnotené iné opatrenia, ktoré by prípadne mohli byť menej obmedzujúcejšie pre voľný pohyb kapitálu, akými sú ustanovenia o vyššom zdaňovaní opätovného predaja pozemkov krátko po ich nadobudnutí alebo požiadavka dlhého minimálneho času trvania nájmu pri zmluvách o nájme poľnohospodárskej pôdy.

40 Nič z predchádzajúceho teda Súdnemu dvoru neumožňuje konštatovať, že povinnosť bydliska je nevyhnutná na dosiahnutie sledovaného cieľa.

41 Dokonca aj za predpokladu, že uvedená povinnosť by bola uznaná ako opatrenie nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa, a to z dôvodu, že sama osebe má pozitívny účinok na trh s pozemkami (vzhľadom na záväzky, ktoré zahŕňa akákoľvek zmena bydliska, čo odrádza od špekulatívnych pozemkových operácií), treba uviesť, že dodatočná podmienka, aby sa bydlisko zachovalo prinajmenšom osem rokov, pripojená k tejto povinnosti, zjavne presahuje to, čo by sa mohlo považovať za nevyhnutné, najmä vzhľadom na to, že spôsobuje dlhodobé prerušenie výkonu základnej slobody zvoliť si bydlisko.

42 Iste, ako to tvrdí dánska vláda, § 18 zákona o poľnohospodárstve umožňuje ministrovi výživy, poľnohospodárstva a rybárstva vydať povolenie nadobudnúť poľnohospodársku usadlosť, ktoré na neurčitý čas oslobodzuje od povinnosti bydliska. Podľa obežníka č. 26 je však výkon tejto právomoci prísne obmedzený na „veľmi osobitné okolnosti" a vyžaduje „reštriktívne uplatnenie".

43 Uvedený obežník vzhľadom na to, že poskytol len jeden príklad takýchto okolností, neuvádza pre potenciálnych nadobúdateľov osobitné a objektívne situácie, v ktorých bude udelená alebo zamietnutá výnimka z povinnosti bydliska. Takáto neurčitosť neumožňuje jednotlivcom poznať rozsah svojich práv a povinností vyplývajúcich z článku 56 ES, a preto treba na takýto režim hľadieť tak, že je v rozpore so zásadou právnej istoty (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 4. júna 2002, Komisia/Francúzsko, C-483/99, Zb. s. I-4781, bod 50, ako aj z 13. mája 2003, Komisia/Španielsko, C-463/00, Zb. s. I-4581, body 74 a 75). V každom prípade sa nezdá, že by tento systém zohľadňoval situáciu obyvateľov Únie, ktorí nemajú bydlisko v Dánsku, aby zabránil diskriminačnému uplatňovaniu.

44 Za týchto podmienok sa povinnosť bydliska — o to viac, že v tomto prípade je k nej pripojená podmienka trvania osem rokov — ktorou predmetná vnútroštátna právna úprava vo veci samej podmieňuje nadobúdanie poľnohospodárskych usadlostí o výmere menšej ako 30 ha — nejaví ako opatrenie primerané sledovanému cieľu a preto zakladá obmedzenie slobody pohybu kapitálu nezlučiteľné s článkom 56 ES.

45 Treba uviesť, že dánska vláda ešte tvrdí, že predmetná povinnosť bydliska vo veci samej sa má pripustiť aj vzhľadom na výnimku upravenú v protokole č. 16 pripojenom k Zmluve, podľa ktorého „bez ohľadu na ustanovenie tejto zmluvy si Dánsko môže zachovať existujúce právne predpisy o nadobúdaní druhého bydliska".

46 V tejto súvislosti však treba konštatovať, že povinnosť zriadiť si bydlisko na nadobudnutej poľnohospodárskej usadlosti sa uplatňuje nezávisle od skutočnosti, či je predmetné bydlisko hlavným alebo vedľajším. Pri odôvodňovaní takejto povinnosti sa preto nemožno účinne odvolávať na protokol č. 16.

47 Vzhľadom na všetko predchádzajúce nie je potrebné skúmať výkladové otázky týkajúce sa článku 43 ES.

48 Na prvú otázku teda treba odpovedať, že článku 56 ES odporuje to, aby také vnútroštátne právne predpisy, akými sú predmetné právne predpisy vo veci samej, podmienili nadobudnutie poľnohospodárskej usadlosti tým, aby si nadobúdateľ na tejto usadlosti zriadil trvalé bydlisko.

O druhej otázke

49 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či by bol výklad článku 56 ES, ktorý si vyžaduje prvá otázka, odlišný v prípade, keď nadobudnutá poľnohospodárska usadlosť nepredstavuje fungujúci poľnohospodársky podnik a keď sa obytná budova nachádza v zastavanom území obce.

50 Z odpovede na prvú otázku vyplýva, že článok 56 ES bráni predmetnej povinnosti bydliska bez ohľadu na osobitné okolnosti súvisiace s charakteristickými vlastnosťami predmetnej poľnohospodárskej usadlosti. Také okolnosti, ako tie, ktoré uvádza vnútroštátny súd vo svojej druhej otázke, teda nemajú vplyv na výklad uvedeného článku.

51 Na druhú otázku je preto potrebné odpovedať, že tento výklad článku 56 ES nemôže byť odlišný v prípade, keď nadobudnutá poľnohospodárska usadlosť nepredstavuje fungujúci poľnohospodársky podnik a keď sa obytná budova nachádza v zastavanom území obce.

O trovách

52 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. **Článku 56 ES odporuje to, aby také vnútroštátne právne predpisy, akými sú predmetné právne predpisy vo veci samej, podmieňovali nadobudnutie poľnohospodárskej usadlosti tým, že si nadobúdateľ na tejto usadlosti zriadi trvalé bydlisko.**

2. **Tento výklad článku 56 ES nemôže byť odlišný v prípade, keď nadobudnutá poľnohospodárska usadlosť nepredstavuje fungujúci poľnohospodársky podnik a keď sa obytná budova nachádza v zastavanom území obce.**

Podpisy